

บทคัดย่อ

แผนงานการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในมณฑลวัฒนธรรมสองฝั่งโขง ประกอบด้วยโครงการย่อยจำนวน 2 โครงการซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อยที่ 1 วิธีแห่ง “เฮือนไต” ในมณฑลวัฒนธรรมสองฝั่งโขง และโครงการย่อยที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในมณฑลวัฒนธรรมสองฝั่งโขง ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย คือ 1) เพื่อการค้นคว้าผลงานทางสถาปัตยกรรมประเภทอาคารพักอาศัย (เฮือนไต) ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เป็นการเตรียมความพร้อมด้านองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพในการเข้าถึงความรู้ เข้าใจในคุณค่าของภูมิปัญญาพื้นถิ่น และบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาผลงานสถาปัตยกรรมของชาติ ระหว่างชุมชนเป้าหมายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) เพื่อสร้างแนวทางและทิศทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมประเภทอาคารพักอาศัย (เฮือนไต) แบบบูรณาการการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศในอนาคต และ 4) เสนอแนวทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในมณฑลวัฒนธรรมสองฝั่งโขง โดยทำการศึกษาศึกษางานสถาปัตยกรรมประเภทอาคารพักอาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ไต ในเขตพื้นที่สองฝั่งโขง 3 ประเทศ (ไทย ลาว พม่า) ประกอบไปด้วยจังหวัด เชียงราย พะเยา และน่าน เมืองเชียงตุงของเมียนมาร์ และแขวงไชยะบุรีของลาว โดยศึกษาในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชน หรือจุดเด่นทางสถาปัตยกรรม หรือภูมิปัญญาพื้นถิ่น ที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และสามารถนำไปพัฒนาเพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ประเภทอาคารพักอาศัย เรือนพื้นถิ่นได้ ที่สามารถเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวโดยใช้ฐานของประเทศไทยเป็นฐานด้านการให้ความรู้และเส้นทางเริ่มต้นหลักด้านการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม โดยแต่ละพื้นที่จังหวัดกลุ่มล้านนาตะวันออกที่มีด่านชายแดนเป็นตัวกำหนดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม

จากการสำรวจเก็บข้อมูลศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมของเฮือนไต สามารถพัฒนารูปแบบทางสถาปัตยกรรมของเรือนพักอาศัยกลุ่มชาติพันธุ์ไตจำนวน 15 หลัง ด้านการเตรียมความพร้อมด้านองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรม ได้บูรณาการองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมกับองค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมที่ตั้งในองค์รวมของความเป็นชุมชน เช่น ความหลากหลายของชาติพันธุ์ ความหลากหลายของภาษา ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม ความหลากหลายทางด้านอาหาร และอาชีพ เพื่อให้เห็นการเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวกับสถาปัตยกรรมกับวิถีชีวิตชุมชน และนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยแบบ 3 มิติ

สำหรับการเสนอแนวทางและทิศทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมประเภทอาคารพักอาศัย (เฮือนไต) นั้น ได้เสนอยุทธศาสตร์ไว้ 4 ด้านคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมและการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจและการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ส่วนการเสนอแนวทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในมณฑลวัฒนธรรมสองฝั่งโขง ได้เสนอยุทธศาสตร์ไว้ 2 ด้านคือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือในการเชื่อมโยงท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในมณฑลวัฒนธรรมสองฝั่งโขง และยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในมณฑลวัฒนธรรมสองฝั่งโขง

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม การท่องเที่ยวชายแดน สถาปัตยกรรมเขื่อนไต สองฝั่งโขง
ล้านนาตะวันออก

Abstract

The objectives of this research project on architectural tourism in the cultural regions on both sides of the Mekong River were: 1) to study the architectural work of residential buildings (traditional Tai houses) through the participatory process of communities; 2) to prepare the readiness of the target communities and concerned state agencies for the knowledge on architecture and quality tourism management in order to understand the value of local wisdom and integrate their cooperation in developing their respective national architecture; 3) to establish guidelines and directions for integratively and participatorily promoting the residential architectural tourism in accordance with future tourism policies of the country; and 4) to propose a guideline for connecting the architectural tourism in the cultural regions along the Mekong River. The study areas were the provinces in the eastern Lanna region that border the neighboring countries, including Chiang Rai, Phayao and Nan Provinces. In Myanmar, it is Kengtung in Shan State and Sayabouri District in Laos. In-depth interviews, forums and focus group discussions between business operators and concerned state agencies were utilized to collect exploratory qualitative data. A questionnaire on tourist behaviors was used to gather quantitative data. Additionally, the field survey approach was employed to collect architectural data.

The investigation revealed the relationship of the communities in the target areas and the connections of the Tai ethnic group in the three countries. There were 15 traditional Tai houses that could be architecturally developed from 11 communities in the three countries. In regards the readiness for architectural knowledge and tourism management, the knowledge was integrated with environmental contexts and the diversity of cultures, foods and occupations, which could be promoted as architectural attractions, so that there would be a connection between architecture, community lifestyles and tourism, leading to a three dimensional architectural learning.

In proposing the guidelines and directions for promoting the residential architectural tourism and the connection of the tourism in the cultural regions on both sides of the Mekong River, it should focus on the strategic to improve the quality of tourism architecture, the strategic to tourism activities and routes development, the strategic to tourism management and the strategic to business and marketing development.

The proposed guidelines for connecting the architectural tourism in the cultural regions on both sides of the Mekong River are that the eastern Lanna region should be focus on the strategic to Cooperation in linking architectural tourism in the cultural regions on both sides of the Mekong River and the strategic to tourism facilities development in the cultural regions on both sides of the Mekong River.

Keywords: architectural tourism, frontier travel, Tai residential architecture, both sides of the Mekong River, eastern Lanna